

Pradžia>Šeimos teisė ir paveldėjimas>Paveldėjimas>Paveldėjimas
Paveldėjimas

Latvija

Ši informacijos suvestinė parengta kartu su *ES notariatų taryba (CNUJ)*.

1 Kaip išdėstoma paskutinė valia dėl turto palikimo (testamentu, bendruoju testamentu, paveldėjimo susitarimu)?

Pagal Civilinio įstatymo (*Civillikums*) 418 straipsnį testamentas yra bet koks vienašališkas asmens mirties atveju galiojantis nurodymas dėl viso jo turto, turto dalies arba atskirų daiktų ar teisių. Pagal Civilinio įstatymo 420 straipsnį testamentą gali sudaryti kiekvienas asmuo, išskyrus nepilnamečius. 16 metų sulaukę nepilnamečiai testamentą gali sudaryti dėl nuosavo turto (Civilinio įstatymo 195 straipsnis). Globojami nepilnamečiai taip pat gali sudaryti testamentą. Tačiau pagal Civilinio įstatymo 421 straipsnį testamentą negali sudaryti asmenys, kurie negali pareikšti savo ketinimų.

Civiliniame įstatyme nustatyta, kad testamentai, atsižvelgiant į jų formą, gali būti oficialūs arba asmeniniai.

Oficialūs testamentai gali būti sudaromi notaro akivaizdoje arba šeimos teisme. Oficialus testamentas turi būti sudaromas dalyvaujant testatoriui. Oficialaus testamentą originalu yra laikomas notaro arba konsulo dokumentų registre arba šeimos teismo testamentų registre esantis testamentas. Pasirašius testamentą originalą, testatoriui įteikiama jo kopija.

Pagal Civilinio įstatymo 445 ir 446 straipsnius asmeninis testamentas galioja, jeigu patvirtinama, kad jį parengė testatorius ir kad jame tinkamai atsispindi paskutinė testatoriaus valia. Asmeniniai testamentai sudaromi raštu. Testatorius privalo savo ranka surašyti visą testamentą ir jį pasirašyti.

Pagal Civilinio įstatymo 604 straipsnį testamentas, kuriame du ar daugiau asmenų, sudarydami vieną dokumentą, vienas kitą paskiria įpėdiniu, apibūdinamas kaip bendrasis testamentas. Tačiau jeigu pagal tokį testamentą vieno asmens paskyrimas įpėdiniu priklauso nuo to, kad turi būti paskirtas kitas asmuo ir toks paskyrimas turi galioti, kai paskyrimas gali galioti arba negalioti tik kitam asmeniui sutikus, toks testamentas yra laikomas bendruoju testamentu.

Pagal Civilinio įstatymo 639 straipsnį sutartinis paveldėjimas įforminamas susitarimu, kuriuo viena šalis suteikia kitai šaliai teises į savo būsimą palikimą ar jo dalį arba keletas šalių viena kitai suteikia tokias teises. Šios rūšies sutartis vadinama paveldėjimo susitarimu. Paveldėjimo susitarime viena šalis taip pat gali kitai šaliai arba trečiajam asmeniui nustatyti testamentinę išskirtinę. Paveldėjimo susitarimu negalima panaikinti paveldėjimo teisės.

2 Ar paskutinė valia turi būti registruojama, ir jeigu taip, koku būdu?

Jeigu paskutinė valia dėl turto palikimo pareiškima sudarant viešąjį dokumentą (notarinį aktą, šeimos teismo patvirtintą testamentą), jis įregistruojamas viešame testamentų registre. Paskutinė valia dėl turto palikimo, kuri pareiškima sudarant asmeninį testamentą, nėra registruojama, išskyrus atvejus, kai tokie testamentai perduodami saugoti atestuotam notarui arba šeimos teismui.

3 Ar taikomi laisvės išreikšti paskutinę valią dėl turto palikimo apribojimai (pvz., privalomoji palikimo dalis)?

Testatorius gali laisvai pareikšti valią dėl viso palikimo padalijimo jam mirus, išskyrus ribojimą, kad asmenims, turintiems teisę į privalomąją palikimo dalį, atitenka minėta privalomoji palikimo dalis. Asmenys, turintys teisę į privalomąją palikimo dalį, gali tik reikalauti perduoti jiems priklausančią privalomąją palikimo dalį pinigine forma.

4 Jei paskutinė valia dėl turto palikimo neišreikšta, kas yra paveldėtojas ir kiek turto paveldi?

Pagal Civilinį įstatymą teisę paveldėti palikimą turi sutuoktiniai, artimiausi giminaičiai ir įvaikiai.

Įvaikis ir jo palikuonys palikimą paveldi iš įvaikintojo arba jo giminaičių. Įvaikio palikuonys paveldi iš įvaikio taip pat, kaip ir įvaikintojas ar jo giminaičiai.

Žemesnės eilės įpėdinis nepaveldi, jeigu aukštesnės eilės įpėdinis pareiškė norą paveldėti palikimą.

Sutuoktinis paveldi kartu su pirmos, antros arba trečios eilės įpėdiniu. Paveldėdamas kartu su pirmos eilės įpėdiniu, sutuoktinis gauna palikimo dalį, lygią palikuonio daliai, jeigu palikuonių, pareiškusių norą paveldėti palikimą, yra mažiau nei keturi, tačiau jeigu yra keturi ar daugiau palikuonių, pareiškusių norą paveldėti palikimą, sutuoktinis paveldi ketvirtadalį palikimo. Paveldėdamas kartu su antros arba trečios eilės įpėdiniais, sutuoktinis gauna pusę palikimo.

Sutuoktinis gauna visą palikimą, jeigu nėra pirmos, antros arba trečios eilės įpėdinių arba jeigu jie nepareiškia noro paveldėti palikimą.

Testatoriaus artimiausias giminaitis paveldi specialia tvarka, kuri iš dalies pagrįsta giminystės rūšimi ir iš dalies – giminystės laipsniu. Atsižvelgiant į paveldėjimo eilės tvarką, įpėdiniai pagal įstatymą skirstomi į keturias skirtingas eiles:

pirmąją eilę, nepaisant giminystės laipsnio, paveldi visi testatoriaus palikuonys, su testatoriumi neturintys jokių kitų palikuonių, kurie turėtų teisę paveldėti palikimą;

antrąją eilę palikimą paveldi testatoriaus artimiausio giminystės laipsnio aukštutinės linijos giminaičiai, kaip ir tikri testatoriaus broliai ir seserys ir brolių ir seserų vaikai, kurie mirė anksčiau nei testatorius;

trečiąją eilę palikimą paveldi testatoriaus pusbroliai ir pusseserės, kaip ir jų vaikai, kurie mirė anksčiau nei testatorius;

ketvirtąją eilę palikimą paveldi likę artimiausio giminystės laipsnio šoninės giminystės linijos giminaičiai, nedarant skirtumo tarp tiesiosios ir šoninės giminystės linijų.

5 Kokia institucija kompetentinga:

5.1 spręsti paveldėjimo klausimus?

Atestuotas notaras.

5.2 priimti pareiškimą dėl paveldėjimo atsisakymo arba priėmimo?

Atestuotas notaras.

5.3 priimti pareiškimą dėl testamentinės išskirtinės priėmimo arba atsisakymo?

Atestuotas notaras.

5.4 priimti pareiškimą dėl privalomosios palikimo dalies priėmimo arba atsisakymo?

Atestuotas notaras.

6 Trumpai aprašykite nacionalinės teisės procedūrą, pagal kurią sprendžiami paveldėjimo klausimai, įskaitant turto realizavimo ir padalijimo klausimus (taip pat nurodykite, ar paveldėjimo procedūrą turi pradėti teismas ar kita kompetentinga institucija, ar ji pradeda automatiškai).

Atsiradus palikimui, įpėdinis privalo pareikšti norą priimti palikimą. Tai daroma atestuotam notarui pateikiant prašymą dėl paveldėjimo. Atestuotas notaras pradeda paveldėjimo procedūrą, paskelbia apie atsiradusį palikimą, nustato asmenų, turinčių teisę į palikimą, tapatybę ir išduoda paveldėjimo teisės liudijimą.

Jeigu paveldėjimas vyksta pagal testamentą, jį būtina pateikti atestuotam notarui, kuris jį perskaito, ir testamentas laikomas įsigaliojusiu pagal teisės aktus. Šiuo atveju įpėdinis taip pat privalo pareikšti norą priimti palikimą. Jeigu buvo paskirtas testamentinės išskirtinės gavėjas, jis taip pat nurodomas paveldėjimo teisės liudijime.

Latvijos teisės aktuose nereglamentuojama testatoriaus turto paskirstymo ir padalijimo tvarka. Tokią tvarką testatorius gali nustatyti testamente, tačiau tokie atvejai pasitaiko retai. Atestuotam notarui patvirtinus įpėdinius, turinčius teisę į palikimą, įpėdiniai gali išlikti bendrais paveldėto turto savininkais arba padalyti palikimą sudarydami sutartį dėl palikimo padalijimo. Jeigu palikimą nori padalyti tik vienas arba keli įpėdiniai, o kiti įpėdiniai su tuo nesutinka, palikimą norinčios padalyti šalys gali iškelti teisme bylą dėl palikimo padalijimo.

Įstatymuose nustatytas vienintelis atvejis, kai testatoriaus turtas gali būti parduodamas, t. y. jeigu nėra įpėdinių ir pripažinta, kad turtas yra *bona vacantia* ir priklauso valstybės jurisdikcijai. Jeigu yra kreditorių, turtą aukcione parduoda atestuotas antstolis. Jeigu kreditorių nėra, Valstybės pajamų tarnyba priima sprendimą dėl turto pardavimo.

7 Kaip ir kada asmuo tampa įpėdiniu ir testamentinės išskirtinės gavėju?

Kalbant apie testamentinės išskirtinės gavėjus, pažymėtina, kad pagal Civilinio įstatymo 500 straipsnį tais atvejais, kai asmeniui testamentu buvo paliktas tik atskiras daiktas, o ne visas palikimas arba jo dalis, palikimas pagal testamentą vadinamas testamentine išskirtine, o asmuo, kuriam atitenka toks palikimas, vadinamas testamentinės išskirtinės gavėju.

Šis asmuo privalo atestuotam notarui pateikti prašymą dėl paveldėjimo. Jeigu yra sudarytas testamentas, jį taip pat būtina pateikti atestuotam notarui, kuris jį perskaito. Atestuotas notaras, pasibaigus palikimo priėmimo notaro akivaizdoje terminui (ne mažiau nei 3 mėnesiai) arba Civiliniame įstatyme nustatytam terminui (praėjus vieniems metams nuo palikimo atsiradimo dienos arba nuo dienos, kurią buvo sužinota apie palikimo atsiradimą), išduoda įpėdiniams ir testamentinės išskirtinės gavėjams paveldėjimo teisės liudijimą.

8 Ar įpėdiniai atsako už mirusiojo skolas, ir jei taip, kokiomis sąlygomis?

Civiliniame įstatyme nustatyta, kad priėmus ir įgijus palikimą įpėdiniu pereina visos testatoriaus teisės ir pareigos tiek, kiek jos galioja testatoriui mirus. Įpėdiniai atsako už testatoriaus skolas, įskaitant jų nuosavą turtą, jeigu skoloms grąžinti paveldėto turto nepakanka. Įpėdinis, kuris priėmė palikimą pagal apyrašą, už testatoriaus skolas ir kitus reikalavimus atsako tik palikimo turto.

9 Kokių dokumentų ir (arba) informacijos paprastai reikalaujama registruojant nekilnojamąjį turtą?

Paveldėjimo teisės liudijimas ir registracijos prašymas pateikiami žemės kadastrui.

9.1 Ar administratorius skiriamas privalomai arba privalomai to paprašius? Jei jis skiriamas privalomai arba privalomai to paprašius, kokių veiksmų tam reikia imtis?

Gali būti skiriami šie asmenys:

atsiradus palikimui – palikimo patikėtinis. Įpėdinių prašymu arba tam tikrais įstatyme nustatytais atvejais (pvz., kai palikimas yra praskolintas, kai nėra įpėdinių arba su jais negalima susisiekti ir pan.) atestuotas notaras atskiru aktu, kuris siunčiamas šeimos teismui paprašius, kad šis paskirtų patikėtinį, nustato palikimo patiką;

testamento vykdytojas – jį paskiria gyvas testatorius sudarydamas testamentą.

9.2 Kas įgaliotas vykdyti mirusiojo paskutinę valią ir (arba) administruoti turtą?

Teisinę galią turintį testamentą vykdo testamento vykdytojas, kuris šiam tikslui paskiriamas pačiame testamente arba kitu specialiu testamentiniu dokumentu. Jeigu testamente testamento vykdytojas nenurodytas, testamentą vykdo testamentu paskirtas įpėdinis. Tačiau jeigu nėra tiesioginio testamentinio įpėdinio, testamentą vykdo palikimo patikėtinis, kurį, remdamasis atestuoto notaro sprendimu, skiria šeimos teismas.

9.3 Kokie yra administratorių įgaliojimai?

Testamento vykdytojo teisinis statusas ir jo teisių ir pareigų ribos nustatomos atsižvelgiant į testatoriaus testamente pareikštą valią. Jeigu testatorius nepateikė jokių tolesnių nurodymų, testamento vykdytojas privalo tik užtikrinti, kad testatoriaus paskutinės valios būtų laikomasi ir ji būtų vykdoma, be to, testamento vykdytojas rūpinasi su palikimu susijusių klausimų sprendimu ir padalija palikimą įpėdiniams ir testamentinės išskirtinės gavėjams tiek, kiek to reikia testamentui įvykdyti.

Palikimo patikėtiniai, administruodami palikimą ir veikdami kaip atstovai sprendžiant su palikimu susijusius klausimus, yra nepriklausomi. Patikėtiniai palikimą administruoja taip pat atidžiai ir rūpestingai, kaip tai darytų rūpestingi savininkai tvarkydami savo reikalus. Palikimo administravimo laikotarpiu patikėtiniai teikia šeimos teismui metines ataskaitas ir padalijus palikimą įpėdiniams arba nutraukus patiką dėl kitų priežasčių privalo pateikti galutinę ataskaitą. Patika ir patikėtinio teisė veikti kaip atstovui sprendžiant su palikimu susijusius klausimus baigiasi notarui išdavus paveldėjimo teisės liudijimą.

10 Kokie dokumentai vykdam paveldėjimo procedūrą ar ją užbaigus pagal nacionalinę teisę paprastai išduodami paveldėtojų statusui ir teisėms patvirtinti? Ar jie turi konkrečią įrodomąją galią?

Atestuotas notaras paveldėjimo teisės liudijimą išduoda notarinio akto forma. Notarinio akto teisėtumo negalima ginčyti. Notarinį aktą galima ginčyti pareiškiant atskirą ieškinį.

Paskutinis naujinimas: 07/02/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.